

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Лященко Віри Михайлівни
«Формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в умовах післядипломної освіти»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

На сучасному етапі інноваційного розвитку освіти в Україні серед пріоритетних завдань державної політики визначено якісно нові вимоги до особистості фахівця зі спеціальної та інклюзивної освіти, його професійної діяльності. Саме тому виникає необхідність розвитку професійної компетентності цієї категорії педагогічних працівників для роботи в умовах нової структури – інклюзивно-ресурсного центру. Автор у дослідженні переконує, що розвиток професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів повинен мати системний характер.

Ретроспективний аналіз наукових праць засвідчив, що вже розглянуті питання розвитку інклюзивної компетентності майбутніх учителів у системі професійної підготовки. Щодо наукових праць і досліджень, присвячених проблемі розвитку професійної компетентності фахівців ІРЦ у системі післядипломної освіти, то їх на сьогодні дуже мало, тому цей феномен потребує внесення змін саме до змісту післядипломної освіти цієї категорії педагогічних працівників.

Дисертацію виконано як складову частину комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри початкової і професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Інноваційні технології в підготовці фахівців різних галузей» (ДР № 0120U104987), кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Науково-методичні засади підготовки педагогів до здійснення здоров'язбережувального, корекційно-

реабілітаційного та психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами» (ДР № 0120U103148), кафедри спеціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Науково-методичні засади підготовки педагогів до навчання і виховання осіб з особливостями психофізичного розвитку» (ДР № 0120U102677). Тема дисертації затверджена Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 2 від 28.02.2019 р.).

Дослідження має вагому наукову новизну і теоретичну значущість, які полягають у тому, що вперше обґрунтовано теоретичні й методичні засади формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в умовах післядипломної освіти; змодельовано систему формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в умовах післядипломної освіти; оновлено зміст освітніх програм із курсів підвищення кваліфікації фахівців інклюзивно-ресурсних центрів; поєднано традиційні та інноваційні форми й методи навчання цієї категорії педагогічних працівників.

Суттєвим здобутком дослідження є визначене автором поняття «професійна компетентність фахівців інклюзивно-ресурсних центрів», яка визначається як інтегральна характеристика, що ґрунтована на професійних знаннях, уміннях і навичках, а також особистісних якостях, необхідних для реалізації діагностичного, психолого-педагогічного, корекційно-розвивального, консультативного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, їхніх батьків і педагогів у закладах освіти; доведено, що професійна компетентність фахівців інклюзивно-ресурсних центрів виявляється в здатності до ефективної професійної комунікації та взаємодії з учасниками освітнього процесу, а також із членами команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. В роботі набули подальшого розвитку компоненти (мотиваційно-ціннісний, корекційно-педагогічний, діагностико-аналітичний), критерії (особистісний, практично-діяльнісний, моніторинговий), показники сформованості

компонентів за критеріями (мотиваційно-ціннісний компонент: мотивація та інтерес до роботи з дітьми з ООП; пропаганда цінностей інклюзивної освіти під час проведення корекційно-розвиткової роботи; особистісні та професійно значущі якості для корекційно-розвивальної роботи з дітьми з ООП; корекційно-педагогічний компонент: наявність професійних знань із педагогіки, вікової та педагогічної психології, ІКТ; наявність професійних знань із корекційної педагогіки, її галузей, реабілітології, спецпсихології, нейрофізіології, медицини, лікувальної педагогіки; сформованість спеціальних умінь; діагностико-аналітичний компонент: діагностика й комплексне оцінювання розвитку дитини, провадження консультативної діяльності; ведення документації ІРЦ у межах професійної діяльності; моніторинг динаміки розвитку дитини; рівні (високий, середній, низький) сформованості професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів; науково-методичне забезпечення формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в умовах післядипломної освіти.

Робота має традиційну структуру, складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації викладено на 351 сторінці, із них основного тексту – 171 сторінка. Робота містить 13 таблиць, 9 рисунків, 5 додатків на 152 сторінках. У списку використаних джерел подано 239 найменувань, зокрема 15 – іноземними мовами.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, особистий внесок здобувача, подано відомості щодо апробації отриманих результатів та їх впровадження.

У першому розділі дисертації викладено теоретичні засади щодо сутності, змісту, структури, складників професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів. Виокремлено компоненти, критерії й

показники сформованості професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів. Представлено форми, методи, прийоми, технології формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в умовах післядипломної освіти. Схарактеризовано особливості структурно-функційної моделі системи формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в умовах післядипломної освіти.

Цінним є те, що здобувачці вдалося здійснити огляд і глибокий критичний аналіз суті основних понять дисертаційного дослідження у їх логічній послідовності: «компетентність», «професійна компетентність», «інклюзивно-ресурсний центр», «фахівець інклюзивно-ресурсного центру», «післядипломна освіта». Це дозволило представити авторське визначення провідної категорії дослідження – «професійна компетентність фахівців інклюзивно-ресурсних центрів». Проведено аналіз досвіду формування та розвитку професійної компетентності педагогічних працівників.

У другому розділі описано етапи й методику педагогічного експерименту, експериментально перевірено ефективність і результативність запропонованої структурно-функційної моделі системи формування професійної компетентності фахівців ІРЦ у післядипломній освіті, проаналізовано одержані результати педагогічного експерименту.

Обґрунтовану структурно-функційну модель системи формування професійної компетентності фахівців ІРЦ в умовах післядипломної освіти представлено як таку, що має характерні особливості: за сферою застосування – науково-дослідницька; за формою – інформаційна; за структурою – мережева; за ступенем деталізації – докладна; за об'єктом дослідження – модель фахівця; за розвитком у часі – динамічна; за ступенем відтворення основних рис – функційна; за ступенем охоплення проблематики підготовки фахівців – загальнодержавна.

Представлено хід і результати педагогічного експерименту з реалізації структурно-функційної моделі системи формування професійної компетентності фахівців ІРЦ в умовах післядипломної освіти.

На констатувальному етапі педагогічного експерименту проведено вхідне діагностування фахівців ІРЦ за особистісним, діяльнісним, моніторинговим критеріями сформованості професійної компетентності.

На формувальному етапі безпосередньо запроваджено структурно-функційну модель системи формування професійної компетентності фахівців ІРЦ в умовах післядипломної освіти як в курсовому, так і в міжкурсному періоді.

На контрольному етапі експерименту організовано вихідне діагностування фахівців ІРЦ за особистісним, діяльнісним, моніторинговим критеріями сформованості професійної компетентності.

Одержані результати мають вагоме практичне значення. Це підтверджується наявністю бази дослідження: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія неперервної освіти», Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського, Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, Вінницька академія безперервної освіти.

Робота характеризується повнотою викладення результатів дослідження в публікаціях авторки. Основні результати дослідження викладено в наукових працях, зокрема: 4 статтях у фахових виданнях категорії Б, 7 тезах доповідей у збірниках матеріалів конференцій (1 – у співавторстві), 1 методичному порадику для вихователів дошкільних навчальних закладів.

Дисертаційна робота «Формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в умовах післядипломної освіти» є самостійним і завершеним науковим дослідженням на правах рукопису, яке виконане здобувачкою особисто з використанням доцільних методів наукового пошуку. Робота характеризується єдністю змісту, містить нові

науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати проведених авторкою досліджень, що мають наукову новизну, теоретичну та практичну значущість, свідчать про особистий внесок здобувачки в педагогічну науку і практику та достатньо оприлюднені у наукових працях. Зміст дисертації відповідає спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) та вимогам до оформлення дисертацій, порядку присудження наукового ступеня доктора філософії, затвердженим Наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) і постановою КМ України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно Постанови КМ України № 341 від 21.03.2022 року), а її авторка – Лященко Віра Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії PhD галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент

кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри початкової
і професійної освіти, Харківський
національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

Валентина ШИШЕНКО

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ПТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №05/02/02-1424 від 05.04.2016;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: ШИШЕНКО ВАЛЕНТИНА ОЛЕКСІВНА 2539400922;
Належність до Юридичної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2539400922;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 248197DDFAB977E5040000006ED31601EA375604;
Видавець кваліфікованого сертифіката: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису: 23:24 05.09.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)